

AANPAKKEN VAN GEDRAGSPROBLEMEN IN ONDERWIJS DOOR HET ONTWIKKELEN, VORMEN EN TRAINEN VAN FAST TEAMS VANUIT DE ONDERSTEUNINGSNETWERKEN: PILOOTPROJECT AURA XS

AANLEIDING

AURA XS is ontstaan vanuit de vaststelling dat de leeftijd van de jongeren die aangemeld worden met het oog op het aanpakken van schoolse problematieken, steeds lager wordt. Daarnaast valt op dat de (gedrags-)problemen zich bijna in alle gevallen al manifesteren in het kleuter- en lager onderwijs. Wanneer de jongeren bij ons terechtkomen, hebben ze vaak een gehavende schoolcarrière achter de rug. Dit uit zich in een laag zelfbeeld, destructief recht, agressie, schoolmoeheid, ... met als gevolg dikwijls schoolse uitsluiting. We zijn ervan overtuigd dat we, als we op jongere leeftijd kunnen ingrijpen, problemen van uitsluiting later in de schoolloopbaan, kunnen voorkomen. We hebben het dan nog niet over de gevolgen bij leerkrachten en directies, gevolgen die ook voor hen aanzienlijk kunnen zijn en die in ieders belang ook best vermeden kunnen worden.

Uit prospectie bij diverse scholen en centra voor leerlingenbegeleiding werd heel duidelijk dat er behoefte is aan een project dat CLB's en scholen ondersteunt inzake de aanpak van gedragsproblemen op school, dit in nauwe samenwerking met bestaande structuren die hierrond aan de slag zijn. In dit project betreft het specifiek de samenwerking met de ondersteuningsnetwerken

PILOOT

AURA XS werd gedurende een schooljaar (18-19) als één van de twee in Vlaanderen als pilootproject erkende initiatieven aangesteld om in nauwe samenwerking met de ondersteuningsnetwerken (bestaande uit CLB, Buitengewoon Onderwijs en gewoon Onderwijs, PBD) in de pilootregio Zuid-West-Vlaanderen, fast teams te ontwikkelen, met het oog op het aanpakken van gedragsproblemen in het (basis)onderwijs.

Onze aanpak is erop gericht dat leerlingen hun plek op school kunnen behouden, dit met het oog op het realiseren van een positieve schoolloopbaan en later het behalen van een kwalificatie, dat leerkrachten hun drive en enthousiasme overeind houden om kennis over te dragen, dat ouders in constructieve dialoog met de school kunnen samenwerken, dat de school deskundig en bewust beleid kan (blijven) voeren.

1. Samenstellen fast teams

Bij de start van het pilootproject werden er binnen de ondersteuningsnetwerken ondersteuners gezocht én gevonden die zich engageren om in te zetten op het aanpakken van gedragsproblemen. In AURA XS betrof dit meer specifiek gedragsproblemen in het basisonderwijs. Deze ondersteuners vormden de **fast teams**, die op afroep van CLB en school snel kunnen tussenkomen bij gedragsproblemen op de scholen die mee in het pilootproject betrokken waren.

2. Vorming en training fast teams

We **vormen** de betrokken ondersteuners/ coördinatoren van de ondersteuningsnetwerken in de visie van het herstelgericht werken en de positieve heroriëntering. Van hieruit zetten we **training** met hen op **in de herstelgerichte methodieken** die uit deze visie voortvloeien, waarbij we inzetten op:

- Aanpakken en herstellen van conflicten tussen leerlingen onderling, tussen leerling en leerkracht, tussen school en ouders; ... Hierbij herstellen we de gedane schade in de onderlinge relatie, zodat alle betrokken partijen verder kunnen. Hierbij wordt er appel gedaan op de verantwoordelijkheid en bijdrage aan de oplossing en het herstel van elke betrokken partijen.

- Voorkomen van conflicten: inzetten op de verbinding tussen leerling en leerkracht en de leerlingen onderling. Aan de hand van proactieve cirkels creëren we meer begrip, zorg, verantwoordelijkheid en rust in de klas.
- Constructief heroriënteren van schoolbeleid: het creëren van hoop en mogelijkheden in tijden van crisis en machteloosheid.
- Individueel en in groep werken aan veerkracht
- Beleidsvoerend vermogen van scholen verhogen

3. Tussenkomen op de school zelf gebeuren samen

Flankerend aan én versterkend voor de trainingen werden **tussenkomen** op school n.a.v. concrete situaties waarin gedragsproblemen zich voordoen, **samen** (ondersteuner uit het fast team én AURAXS collega) gerealiseerd.

De duur per traject is flexibel en op maat van de gestelde vraag. Met één traject bereiken we niet enkel de leerling die dreigt uitgesloten te worden, maar de volledige klasgroep, het lerarenkorps en de context. We gaan immers parallel aan de slag met zowel de leerling, de klasgroep, de betrokken leerkracht(en), directie en ouders

De aanmelding gebeurt door het CLB. Daarna volgt overleg met de betrokken context en worden doelstellingen, acties en samenwerkingsafspraken van het traject bepaald. Via tussentijdse evaluaties kunnen we het traject bijsturen.

Door de bij ons ontwikkelde methodieken en tools -op maat, ervaringsgerichte trajecten, proactieve cirkels, herstelcirkels, groeps- en individuele sociale vaardigheidstrainingen- helpen we de betrokken leerling(en), maar ook de leerkrachten en de school opnieuw het geloof terug te vinden en de sfeer en werkbaarheid in de klas te verbeteren.

Op het afrondingsgesprek wordt het traject geëvalueerd op basis van de voorop gestelde doelstellingen.

4. Systematische coaching en interventie

Ondersteuners konden voor **systematische coaching en supervisie** ook rekenen op AURA XS-collega's.

5. Lessen uit het verleden

In de samenwerking met scholen hebben we vastgesteld dat lagere scholen vaak geconfronteerd worden met uitdagende situaties. We zien klassen waarbij één of meerdere kinderen soms nog niet in staat om in alle rust les te volgen. Dit gedrag maakt het lesgeven zeer uitdagend en in sommige situaties bijna onhaalbaar.

Hoe kunnen leerkrachten in deze situaties blijvend liefdevol handelen en rechtstaan?

We zijn ervan overtuigd dat het dan noodzaak is om een structuur neer te zetten voor de leerkracht om te kunnen blijven handelen. Als we dat niet doen dan is dat kans op uitval voor de leerling maar ook voor de leerkracht groot. Onze opdracht is om samen met scholen te zoeken naar een alternatieve structuur die zuurstof geeft aan de leerling en de leerkracht.

Als laatste zien we dat het vaak misloopt in crisissen op het niveau van de "overtuigingen". Men is nog te vaak overtuigd dat het gedrag van leerlingen af te dwingen is. Dit geloof belemmert een goede aanpak van probleemgedrag waardoor men zich door het gevoel van achteloosheid snel vast rijdt. Door te spreken op het niveau van de overtuigingen kunnen we heroriëntering mogelijk maken.

RESULTATEN EN OUTPUT

We werkten netoverschrijdend samen met meer dan 130 scholen en met de 3 ondersteuningsnetwerken actief in onze pilootregio.

In de eerste plaats zorgen we dat kinderen hun plaats in de klas/ school kunnen behouden en dat de klasgroep een alternatief krijgt om anders om te gaan met moeilijkheden. Elke leerling van die klas dient hierin zijn/ haar verantwoordelijkheid op te nemen en kan deze ook toepassen.

Daarnaast maken we leerkrachten sterker door op een andere manier te leren omgaan met problemen in de klas, via methodieken en tools die hen worden aangereikt. Last but not least willen we beweging maken in de mindset van leerkrachten/ directies (overtuigingen) in de aanpak van gedragsproblemen en conflicten. Door in te zetten op dit laatste niveau kunnen we duurzame veranderingen op het niveau van de leerkracht verkrijgen. Hierdoor zal de leerkracht zich sterker en vrijer voelen in de aanpak van deze uitdagende situaties.

Doordat we de context betrekken, heeft dit een gunstig effect op de thuissituatie, alsook op de verdere levensloop en ontwikkeling van deze kinderen. Op lange termijn gaat dit uitsluiting tegen en werken we aan de nodige veerkracht om een opwaartse cirkel te installeren.

Kortom, door onze aanpak samen met scholen, CLB's en ondersteuningsnetwerken kunnen we uitsluiting in het basisonderwijs in de betrokken scholen terugdringen, de drive van leerkrachten om voor de klas te staan laten toenemen en/ of terugvinden, samenwerking met ouders constructief maken of houden, schoolbeleid waar nodig en aangewezen bijsturen.

PROACTIEF EN HERSTELGERICHT WERKEN: ONDERSTEUNEND MATERIAAL.

Samen wijs: <https://www.ligand.be/product-page/samen-wijs?lang=nl>

Met haar publicatie Samen wijs! zet Ligand opnieuw een belangrijke stap in de ruime verspreiding van meer herstelgericht werken.

Dit is één van de eerste Nederlandstalige boeken dat een heel bevattelijke beschrijving geeft van herstelgericht werken, de gebruikte methodieken en de basishoudingen die hierbij aan de grondslag liggen. Het is geschreven met veel praktijkvoorbeelden en voor een ruim publiek. Het is niet moeilijk om de vertaalslag te maken vanuit de onderwijscontext naar een ruimere pedagogische setting zoals de jeugdhulp. [...] Het boek leest vlot. Voor een starter in herstelgericht werken is het een heel goede kennismaking. Een eventuele praktijkvorming in herstelgerichte methodieken krijgt hierdoor meer kans op beklijving. De meer gevorderde lezer vindt hier bevattelijke kaders die hem of haar kunnen helpen om het gedachtengoed verder te verspreiden. Met het boek, een vorming, zoeken en proberen, worden we Samen wijs! Lieve Balcaen in Agora, 2015

Beter Samen: <https://www.ligand.be/product-page/betersamen?lang=nl>

"Beter Samen" is hét boek voor iedereen die werkt met jongeren en gezinnen in de jeugdhulp (coach, hulpverlener, begeleider, bemiddelaar, coördinator, ...). Noem hen gerust idealisten, mensen met een hart voor jongeren en hun families die het moeilijk hebben. Ze werken met kinderen en jongeren die gekwetst zijn – en dat kan best heftig zijn. Sommigen haken plots af, worden onverschillig, isoleren zich of dreigen uit het leven te stappen. Bij anderen uit de pijn zich in agressie, ruzies, wegduwen van de hulp, roepen, tieren, weglopen of dingen stuk slaan. Dit van dichtbij meemaken, kan diep onder je vel kruipen en ook een team deftig uit zijn lood slaan.

“Het is een geruststellende gedachte dat er zoiets als herstel bestaat. Herstel aanwenden als kans om te leren en vooruit te gaan: dat zou een basispremissie moeten zijn voor iedereen die werkt in de sectoren waar kinderen en jongeren centraal staan.”

(David Lowyck, directeur Minor Ndako vzw)

In dit boek maak je kennis met de filosofie van 'herstelgericht werken' en een aantal oriënterende denkkaders. Je krijgt de belangrijkste methodieken (zoals hergo) voorgeschoteld en bovendien maak je kennis hoe 'houding', 'leiderschap' en organisatie-ontwikkeling kan bijdragen tot een herstelgerichte cultuur.

Dit boek biedt naast inspiratie ook richting. Richting om anders te durven en blijven kijken, te blijven proberen, te innoveren en verandering in elke organisatie te zien met als ultiem doel: uitsluiting vermijden, opnieuw verbinden en opnieuw samen zijn, werken en leven.

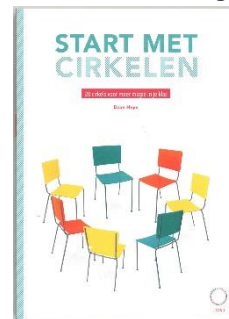
We zijn ervan overtuigd dat dit boek energie geeft aan allen actief in zorg voor en met kinderen, jongeren, hun gezinnen en hun netwerk.

(Bruno Vanobbergen - Peter Casteur, Opgroeien)

Start met cirkelen: <https://www.ligand.be/product-page/start-met-cirkelen?lang=nl>

Deze publicatie biedt de leerkracht van start tot eind van het schooljaar cirkels in alle formaten, geuren en kleuren. Blijheid, verdriet, angst, successen, spanningen,... alles kan zijn plaats krijgen in de cirkel. Cirkels creëren harmonie, rust, meer begrip en verantwoordelijkheid in de klas.

We geloven met Cirkelen dat we een verschil kunnen maken in het leef –en leerklimaat van een klas. Met dit nieuwe boek helpen we je graag op weg, met heel wat concrete tips & tricks om je klas top te maken!

Cirkelen in de klas: <https://www.ligand.be/product-page/cirkelen-in-de-klas?lang=nl>

Ontdek de magie van het cirkelen...

Een doos vol vragen biedt je de mogelijkheid om in de klas cirkelgesprekken te voeren. Deze kaarten helpen je om verbinding te creëren tussen de leerlingen en leerkrachten, de relaties te onderhouden door te spreken over wat er leeft in de groep en te herstellen wanneer er een conflict is.

Cirkelen in het team: <https://www.ligand.be/product-page/cirkelen-in-het-team?lang=nl>

Ontdek de magie van het cirkelen...

Verbinding is het antwoord tot het succes van een team. Hoe meer teamgenoten van elkaar weten wie ze zijn, hoe ze zich voelen, wat hun interesses zijn, hoe je best met hen kan samenwerken, ... hoe meer het vertrouwen in het team groeit.

Een doos vol vragen biedt je de mogelijkheid om met jouw team cirkelgesprekken te voeren.

Deze kaarten helpen je om relaties tussen collega's te versterken en om te spreken over wat er echt leeft in het team.

